7/1221

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Araştırma Planlama ve Koordinasyon
Kurulu Başkanlığı

SAYI : KDD.S.Ö.1.02/ 5405 .../10/2003
KONU : Yazılı Soru Önergesi

24 EKİM 2003

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi :Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü'nün 08.10.2003 tarih ve B.02.0.KKG.0.12/106-236-118/4485 sayılı yazısı eki, TBMM Başkanlığı'nın 06.10.2003 tarih ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/1221-3132/11823 sayılı yazısı.

İlgi yazı ekinde alınan, Ankara Milletvekili Prof. Dr. Yakup KEPENEK'e ait 7/1221-3132 esas nolu yazılı soru önergesine ilişkin Bakanlığımız görüşü ekte sunulmuştur.

Bilgilerinize arz ederim.

Sami GÜÇLÜ
Bakan

EKLER :
EK –1 : Görüş (1 Adet – 3 Sayfa)

7/1221

SÖZLÜ SORU ÖNERGESİ

Önerge Sahibi : **Prof.Dr. Yakup KEPENEK**
ANKARA Milletvekili

Önerge Nosu : **7/1221-3132**

Eylül 10-14 (2003) tarihlerinde Cancun (Meksika)'da yapılan DTÖ-Dünya Ticaret Örgütü- bakanlar toplantısı, bilindiği gibi, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerin uyuşmazlığı sonucu başarısız olmuştur. Bu bağlamda:

SORU 1) Toplantıda Türkiye hangi grupta yer almış; gelişmiş ülkelerle mi yoksa gelişmekte olan ülkelerle birlikte mi oy kullanmıştır?

CEVAP 1) Cancun Bakanlar Konferansı'nda Bakanlar düzeyinde ilk gün toplanan genel oturumlarda (plenary sessions) bütün müzakere konuları; tarım, sanayi ürünlerinde pazara giriş, Singapur konuları (ticaretin kolaylaştırılması, kamu alımlarında şeffaflık, ticaret ve rekabet ile ticaret ve yatırımlar), kalkınma ve diğer konular şeklinde oluşturulan gruplar bünyesinde tartışılmıştır.

Ülkemizin tarım müzakerelerine ilişkin müzakere önerisi özel oturum toplantılarında sunulmuş ve 5 Şubat 2001 tarih ve G/AG/NG/W/106 simgeli Dünya Ticaret Örgütü (DTÖ) belgesi olarak yayımlanmıştır. Bu çerçevede, iki yılı aşan müzakere sürecinde Türkiye, üzerindeki yoğun ithalat baskısını hafifletmeye yönelik bir tavır izlemiş; müzakere sonunda Gelişmiş Ülkelerin (GÜ) ticareti bozucu destek ve sübvansiyonları kaldırmasını savunmuş, böylece iç pazarımızı korurken ülkemizin olabilecek tarife indirimini göreceli olarak daha uzun sürelerde yapmasını sağlamayı hedeflemiştir. Doğal olarak, bu politikamız ülkemizi AB'den daha çok Gelişme Yolundaki Ülkelere (GYÜ) yaklaştırmıştır.

Konferans öncesinde de belirginlik kazandığı üzere, tarım konusunda son dönemdeki görüşmelerde temelde iki grup etkinlik kazanmıştır. Bunlardan ilki, AB ve ABD'nin oluşturduğu bloktur. Malumları olduğu üzere, tıkanan müzakere sürecine ivme kazandırmak üzere AB ve ABD bu yıl Ağustos ayında bir araya gelerek ortak bir metin oluşturmuştur. Söz konusu metin, başta GYÜ'ler olmak üzere diğer ülkelerin tepkisini çekmiş olmakla birlikte, Genel Konsey Başkanı Uruguay Büyükelçisi Perez Del Castillo tarafından hazırlanarak 24 Ağustos 2003 tarihinde yayımlanan Taslak Bakanlar Deklarasyonu metnine büyük ölçüde yansıtılmıştır.

Tarım görüşmelerinde ağırlığı hissedilen diğer grup ise G-21'ler olarak bilinen aralarında Brezilya, Arjantin gibi önemli tarım ürünleri ihracatçısı GYÜ'ler ile Çin Halk Cumhuriyeti, Mısır, Hindistan, Pakistan gibi diğer bazı GYÜ'lerin dahil olduğu bloktur. Bu blok Konferans süresince AB-ABD karşısında etkin bir tutum izlemiş, Deklarasyon'un tarım bölümüne GYÜ'lerin beklentilerinin yansıtılması yönünde çaba içinde olmuştur. Grubun tarımda ileri liberalizasyondan yana olan bazı Cairns Grubu üyelerini de içeriyor olması etkinliğini artırmış, diğer taraftan Uruguay Round'dan bu yana tarım müzakerelerinde bir blok olarak müzakere eden Cairns Grubu, Konferans'ta münferit hareket etmeyerek sesini bir anlamda G-21'ler aracılığı ile duyurmuştur.

Diğer taraftan ülkemizin de dahil olduğu, tarım modalitelerinde gelişme yolundaki ülkelere "özel ürün" esnekliğinin tanınması ve GYÜ'ler tarafından belirli şartlar halinde kullanılmak üzere "özel korunma önlemleri mekanizması" oluşturulması hususlarını ön plana çıkaran "Özel Ürün Dostları Grubu" da Konferans'ta etkin olarak ön plana çıkan bir diğer grup olmuştur. Esas itibarıyla G-21'ler grubuna da dahil olan Peru, Filipinler, Venezuela, Pakistan ile diğer bazı GYÜ'ler ve En Az Gelişmiş Ülkeleri (EAGÜ) içeren bu grubun yaklaşımı G-21'lere paralellik arz etmekte, bununla birlikte, farklı olarak pazara giriş başlığı altında, sözü edilen iki konuya

ağırlık verilmektedir. Pazara girişteki hassasiyetimize paralel olarak Cancun hazırlıkları sırasında bu grup ile ülkemizce yürütülen işbirliği Konferans sırasında da sürdürülmüştür.

Tarımda pazara girişin, Türkiye açısından müzakerelerin geneli itibariyle belirleyici temel unsurlardan biri olduğu malumlarıdır. Diğer GYÜ'ler gibi ülkemiz de, Uruguay Round sonucunda varılan noktanın adil ve dengeli ticaret hedefini karşılamaktan uzak olduğu ve buna özellikle büyük bütçe imkanlarını tarım ürünleri ticaretini kendi lehlerine bozacak şekilde kullanan GÜ'lerin sebebiyet verdiği hususunu müzakere süreci boyunca savuna gelmiştir. Bu konuda Konferanstaki temel stratejimiz, öncelikle GÜ'lerin iç desteklerde ve ihracat sübvansiyonlarında, pazara girişteki beklentileriyle orantılı bir adım atmaları ve bu alandaki ilerlemeye bağlı olarak tarife indirimlerinin GYÜ'lerce değerlendirilebileceği şeklinde olmuştur.

Diğer taraftan, G-21'ler hareketinin de temelde ülkemizle aynı kaygıları taşıdıkları söylenebilir. Nitekim, Cancun Bakanlar Konferansı öncesi, ABD ve AB'nin yayımladığı ortak öneri kağıdına karşılık o zaman sayıları on altıyı bulan bir grup ülke tarafından hazırlanan söz konusu metin (JOB(03)/162) ülkemiz tarafından da desteklenmiş, diğer taraftan, Cancun'a giderken de müzakerelerin başından beri savunduğumuz pozisyonun devamı olarak bu grup ile yakın işbirliği içinde olunması, GYÜ'ler arasında farklılaştırmaya gidilmeksizin güçlendirilmiş "özel ve lehte muamele"nin elde edilmesi olarak hedeflenmiştir.

SORU 2) Eğer ülkemiz, DTÖ toplantısında ABD, AB ve Japonya gibi tarım sektörlerini dış rekabet karşısında koruyan ve tarıma büyük parasal destekler veren gelişmiş ülkelerle birlikte davrandıysa:

a. Nüfusun yüzde 35'ten fazlası doğrudan tarımdan geçinen ülkemizde de uygulamakta olduğunuz tarımı yok edici politikayı tersine çevirip gelişmiş ülkelerin uyguladığı politikaları uygulamayı düşünüyor musunuz?

b. Toplantı bağlamında açıklandığına göre ABD, örneğin, kendi pamuk üreticilerine, üretici başına yılda 120 bin dolar doğrudan parasal destek vermektedir. Hükümetimizin, ülkemizin pamuk üreticilerine bu yıl vereceği destek ne kadardır?

c. Ülkemizin tarımsal üretimine büyük zarar veren ve bir bölümü de kaçak gerçekleştirilen tarımsal ürün ithalatı konusunda bir önlem almayı düşünüyor musunuz?

CEVAP 2) a) G-21 hareketi ve AB-ABD yakınlaşmasının müzakerelere kazandırdığı ivme ve iki taraf arasında olası bir mutabakatın tesis edilmesi halinde GYÜ'lerin istediklerini elde etme olasılığının ortadan kalkacağı endişesi de gün geçtikçe önem kazanmıştır.

Yukarıda adı geçen grup ile ülkemizin yakın işbirliği içinde olması Konferans sırasında ülkemizin de bu harekete dahil olabileceği şeklinde yorumlanmıştır. Tarım müzakereleri konusunda AB'den bağımsız hareket ediliyor olmakla birlikte, Konferans sırasında Türkiye'yi AB karşısında yer alıyor konumuna düşüreceği ve AB ile ilişkilerimize zarar vereceği endişesiyle; bu aşamada G-21 hareketine taraf olunarak doğrudan müdahil olunmasının isabetli olmayacağına karar verilmiş, grubun önceden olduğu gibi dışarıdan desteklenmesi gerektiği sonucuna varılmıştır.

Ülkemiz, başta DTÖ ile Koordinasyon Kurulu çatısı altında, özel sektör temsilcileri de dahil olmak üzere ilgili tüm kurum ve kuruluşların görüşleri alınarak yapılan ticari ve siyasi değerlendirmeler neticesinde Cancun Bakanlar Konferansı'nda farklı müzakere konularında farklı ülke gruplarına paralel bir pozisyon belirlemiştir.

b) Konferans öncesinde Benin, Burkina Faso, Çad ve Mali tarafından getirilen ortak bir öneri ile GÜ'lerin pamuğa verdikleri sübvansiyonların, ekonomilerinde önemli yere sahip pamuk üreticisi ülkelere verdiği zararın büyüklüğünden hareketle, söz konusu sübvansiyonların ortadan kaldırılması ile bahse konu sübvansiyonlar dolayısıyla uğranan zararın telafisine yönelik bir "tazminat mekanizması" oluşturulması amacıyla Cancun'da Bakanların bir karar alması istenmiştir.

Pamuk inisiyatifinin özellikle sübvansiyonların kaldırılmasıyla ilgili kısmı, üye ülkelerden büyük ölçüde destek görmüştür. Bu kapsamda, AB, pamuk üretiminin ve bu ürüne verdikleri sübvansiyonun oldukça az olduğunu ve dolayısıyla pamuğun dünya fiyatları üzerinde çok fazla etkilerinin olmadığını ayrıca, AB'de pamuk üreticilerine verilen yardımlarda bir takım değişikliklere gidildiğini açıklamış ve bu kapsamda, önerinin sübvansiyonların kaldırılmasıyla ilgili ticari hükümlerine destek vermiştir.

ABD ise, pamuk üretiminde ortaya çıkan olumsuz durumun sadece sübvansiyonların sonucu olmadığını, sentetik ipliklere verilen sübvansiyonlar, son ürüne uygulanan yüksek vergiler gibi birçok hususun pamuk fiyatlarındaki düşüşü etkilediğini belirtmiştir. Bu bağlamda, soruna gerçek bir çözüm bulunmak isteniyorsa, pamuk, sentetik iplikler ve son ürünleri bir bütün olarak ele alıp, sübvansiyonlar da dahil olmak üzere, tarifeler ve tarife dışı engellerin yanı sıra Kurallar başlığı altında Anti-Damping ve Sübvansiyonlar ve Telafi Edici Önlemler Anlaşması'na da atıfta bulunarak bu konuların birlikte ele alınması gerektiğini ifade etmiştir.

Ülkemiz ise pamuğun tekstil sektöründe önemli bir girdi olmasından hareketle pamuktaki sübvansiyon ve desteklerin kaldırılması hususunun sadece tarım müzakereleri çerçevesinde ele alınmasını savunmuş, buna karşılık bu konuyla sanayi ürünleri alanında yürütülen müzakereler arasında bağlantı kurulmasına bugüne kadar Gümrük Birliği ile sağlanan avantajların zarar göreceği düşüncesiyle karşı çıkmıştır.

Sonuç olarak, Konferansın hiçbir müzakere alanında somut bir gelişme kaydedilmeksizin sonuçlanmış olması şüphesiz çok taraflı müzakereleri ve ticaret sistemi açısından olumsuz olarak nitelendirilmektedir. Konferanstan çıkan bu sonuç bazı çevrelerce AB ve ABD'nin hatası olarak görülmekte, AB ve ABD görüşmelerde gereken esnekliği göstermemekle suçlanmaktadır. Özellikle hükümet dışı örgütler adına yapılan değerlendirmelerde bu yorum ağırlık kazanmaktadır. Diğer taraftan, sonuç GYÜ'lerin zaferi olarak da nitelenmekte, GYÜ'lerin kararlılıklarının görülmesi bakımından Cancun Bakanlar Konferansı'nın bir dönüm noktası olacağı şeklinde yorumlar da yapılmaktadır. Öte yandan, GÜ cephesinde GYÜ'lerin tarihi bir fırsatı kaçırdıkları hatta müzakerelere uzlaşmamak üzere katıldıkları şeklinde yorumlar da yapılmaktadır.

Türkiye'nin AB ile Gümrük Birliği'nden kaynaklanan yükümlülükleri ile adaylık perspektifimiz dolayısıyla yaşanan bir takım sıkıntıların giderilebilmesi için zamana ihtiyaç duyulduğu dikkate alındığında, Cancun'da yaşanan başarısızlık sonrasında müzakerelerde meydana gelecek gecikmelerin genel olarak ülkemiz menfaatlerine aykırı sonuçlar doğurmayacağı; aksine özellikle tarım müzakerelerinde, müzakere pozisyonumuzun gözden geçirilmesi için bir fırsat yarattığı ve önümüzdeki dönem AB adaylık sürecinin netleşmesi ile birlikte pozisyonumuzun yeniden gözden geçirilebileceği düşünülmektedir.

Ülkemizde 2002 yılı ürünü pamuk destekleme primi ödemeleri için üreticilerimize bu yıl 180 trilyon TL ödeme yapılacaktır. Ayrıca, 2004 Mali Yılı Bütçesinde prim desteği olarak 300 trilyon TL. kaynak tahsis edilmiş olup, pamuk primine ayrılacak ödenek miktarı Tarımda Yeniden Yapılandırma ve Destekleme Kurulu kararı doğrultusunda çıkarılacak Uygulama Tebliği ile belirlenecektir.

c) Yurtdışından ithal edilen gıda maddelerinin kontrolü 560 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ve bu KHK'ye bağlı olarak çıkarılan mevzuat ile Dış Ticarette Standardizasyon Tebliğleri doğrultusunda Bakanlık merkezi ve yetkili İl Müdürlükleri tarafından kontrol belgesi ve fiili ithalat kontrol esasları dahilinde yapılmakta ve yapılan kontrollerde söz konusu ürünlerin mevzuata uygunluğu aranmaktadır. Dolayısıyla, mevzuata uymayan ve insan sağlığı için tehlike arz eden ürünlerin ithalatına izin verilmemektedir.

Ayrıca, ülkemize tarımsal ürünlerin kaçak yollardan girmesini önlemek için İçişleri Bakanlığı, Gümrük Müsteşarlığı ve ilgili diğer kurumlarla birlikte gerekli tedbirler alınmaktadır.